

Hulpboek

Hero en Leander

een tragische liefdesgeschiedenis

Ovidius
Heroides XVIII en XIX

Chantal Bonekamp
Februari 2006

Aantekeningen

Vs. 1-4: opening

1-2	<i>Lees:</i> ut possim missam salutem, quam mihi misisti verbis, rebus habere, Leandre, veni!	
1	quam salus, utis <i>f</i>	welke woordsoort? groet
2	possim res, rei <i>f</i>	welke modus? welke betekenis- mogelijkheden dus voor ut? werkelijkheid, waarheid
3	longa omnis nobis	naamwoordelijk deel van het gezegde waarom zal Ovidius voor deze woordvolgorde gekozen hebben? welke naamval? = mihi
4	venia, ae <i>f</i> fassae fassae patienter <i>adv.</i>	vergeving, vergiffenis (voor: gen. of dat.) ppp van fateor, fateri, fassus sum congrueert met aan te vullen: mihi geduldig, verdraagzaam

Passage I - vs. 69-82

69	viduus, a, um exigo, igere, egi, actum frigida frigidus, a, um	berooft van de geliefde, eenzaam (v. tijd) (tot het einde toe) doorbrengen, doormaken congrueert met? koud
70	totiens <i>adv.</i> lentus, a, um lente morator, oris <i>m</i> absum a(b) + <i>abl.</i>	zo vaak langzaam, traag welke naamval? achterblijver, traineur
71	confiteor, fiteri, fessus sum tractabilis, e nato, natare nanti	ver weg zijn van toegeven, bekennen aan te raken, hanteerbaar, mild zwemmen = natanti; welk gebruik van het participium?

72	hesternus, a, um	van gisteren
73	praeteritus, a, um ea ventura	voorbijgegaan <i>verwijst naar?</i> <i>part. fut. act. – acc. mv. onz.</i> <i>gesubstantiveerd gebruikt</i> <i>verbinden met ventura</i>
74	non pereo, ire, ii, iturus bona via	verloren gaan <i>congrueert met?</i> <i>hier: gelegenheid om over</i> <i>te steken</i> <i>welke naamvoal?</i>
75	protinus <i>adv.</i> ut + <i>coni.</i> cursus, us <i>m</i>	meteen, onmiddellijk <i>concessief: zelfs wanneer, ook</i> <i>al</i> vaart, zeereis <i>welke naamvoal?</i>
76	quo....hoc.. (+ <i>comp.</i>) illa	naarmate....des te.. <i>welk subst. moet je erbij denken?</i>
77	cito <i>adv.</i> at iactatus	snel <i>leidt denkbeeldige tegenwerping</i> <i>van Leander in</i> heen en weer geslingerd; onstuimig <i>proleptisch: zodat hij onstuimig</i> werd
78	profundum, i <i>n</i> propero, properare minore	zee snellen, zich haasten <i>congrueert met?</i> <i>welk stijlfiguur?</i>
79	puto, putare deprendo, prendere, prendi, presum nihil habere quod + <i>coni.</i>	menen, geloven, vermoeden aantreffen
80	hiemps, hiempis <i>f</i> noceo, nocere, nocui, nocitum amplexo	geen reden hebben om storm schade toebrengen aan, schaden (<i>m. dat.</i>) <i>welke naamvoal?</i> <i>congrueert met?</i>
81	amplector, amplecti, amplexus sum laeta sono, sonare, sonui sonantis ventos audirem sonantis	omarmen <i>praedicatief</i> <i>(v.d. wind) razen</i> = <i>sonantes</i> <i>welke constructie?</i>
82	precor, precari	smeken, bidden (+ <i>AcI</i>)

Passage II - vs. 83 - 94

83	evenit mentuens, <i>gen. entis</i> unda	<i>praes. of perf.?</i> bang voor (<i>m. gen.</i>) <i>welk stijlfiguur?</i>
84	vereor, veritus sum contemptus, a, um fretum, i n	vrezen, bang zijn voor (<i>m. acc.</i>) veracht, geminacht zee, golven
85	minax, <i>gen. acis</i>	dreigend
87	esto temerarius, a, um	<i>imp. ev. van esse</i> onbezonnen
88	miserae tua flenda mihi	<i>congrueert met?</i> <i>congrueert met?</i> <i>welk gebruik van het gerundivum?</i> <i>welke naamval?</i> <i>hoe moet je die naamval hier vertalen?</i>
89	unde <i>adv.</i> timor, oris <i>m</i> quoque quo <i>adv.</i> audacia, ae <i>f</i>	waarvandaan?; waaruit?, waarom? angst, bezorgdheid = <i>et quo</i> waarnaartoe?, waarheen?
90	natator, oris <i>m</i> spretis aquis	dapperheid, moed zwemmer <i>lees: spernens aquas</i>
91	potius <i>adv.</i> hoc....quod	liever, eerder <i>wat wordt bedoeld met hoc; wat met quod?</i>
93	dum(modo) + <i>coni.</i> scribo, scribere, scripsi, scriptum amemur	mits, als...maar schrijven <i>wederkerig gebruik van het passief; vertalen door: "elkaar"</i>
94	frigidus, a, um cinis, eris <i>m</i>	koud as

Passage III - vs. 95-106

95	non tam...quam moror, morari <i>tr.</i> timeo, timere, timui	niet zozeer...als wel; niet zozeer...maar veeleer ophouden, verhinderen, vertragen vrezen, bang zijn (<i>m. ne: dat</i>) <i>welke coni.-vormen hangen af van timeo ne (vs. 95-98)?</i> gelijk(end) (<i>aan, op: dat.</i>) = <i>neve</i>
96 97	similis, e neu tanti esse causa	zoveel waard zijn situatie, toestand, omstandigheden <i>wat wordt hier bedoeld met causa?</i> = <i>et ne</i>
98	et merces, edis <i>f</i> labore	prijs, loon <i>welke naamvoal?</i> <i>verbinden met?</i>
99	interdum <i>adv.</i> metuo, metuere, metui laedo, laedere, laesi, laesum patria impar, <i>gen. paris</i>	soms vrezen, bang zijn (<i>m. ne: dat</i>) beschadigen, schade toebrengen aan <i>welke naamvoal?</i> minder dan, onderdoend voor (<i>m. dat.</i>)
100	Thressa, <i>ae f</i> torus, <i>i m</i> Abydenus, <i>a, um</i>	Thracische vrouw huwelijk, liefde van Abydos
101 102	patiens, <i>gen. entis</i> ago, agere, egi, actum capio, capere, cepi, captum	volhardend, geduldig (tijd) doorbrengen boeien, aantrekken; verlokken, verleiden
103	nescio qui paelex, icis <i>f</i> lacertus, <i>i m</i> alienus, <i>a, um</i> collum, <i>i n</i>	de een of andere maitresse, minnares arm andermans, vreemd hals, nek
104	nostri	<i>welke naamvoal?</i> <i>congrueert met?</i>

105	potius <i>adv.</i> vulnero, vulnerare	liever, eerder (ver)wonden; kwetsen, beledigen
106	culpa, ae <i>f</i> nostra tua culpa	schuld <i>congrueert met?</i> <i>congrueert met?</i> <i>welke naamvoal?</i>

Passage IV - vs. 107-118

107	venturi	<i>part. fut. act.</i> <i>welke naamvoal?</i> <i>congrueert met?</i>
108	sollicito, sollicitare sollicitata	verontrusten, beangstigen, bezorgd maken <i>welke naamvoal?</i>
109	vereor, ver <u>e</u> ri, veritus sum securus, a, um locus felices illas praesentia, ae <i>f</i> nosse nosco, noscere, novi, notum	vrezen, bang zijn voor onbezorgd, niet bevreesd <i>hier: situatie</i> <i>acc. van uitroep (exclamationis)</i> aanwezigheid (op dezelfde plaats) = <i>novisse</i> leren kennen, te weten komen <i>pf.:</i> kennen, weten
112	falsus, a, um	onwaar, verzonnen
113	tam...quam vanus, a, um moveo, movere, movi, motum fallo, fallere, fefelli	evenzeer...als; niet alleen... maar ook ongegrond, onwaar, onjuist beïnvloeden; angst inboezemen (<i>m. acc.</i>) ontgaan, onontdekt/ ongemerkt blijven
114	uterque error, oris <i>m</i> incito, incitare par, <i>gen. paris</i> morsus, us, <i>m</i>	elk van beide(n), beide(n) misverstand; vergissing; vergrijp prikkelen, opwekken gelijk: even groot; gelijksoortig <i>lett.:</i> beet; leed, bitterheid = <i>utinam</i>
115	ut	reden, aanleiding
116	causa, ae <i>f</i>	als nu, maar indien
117	quodsi quam	<i>onbepaald (= aliquam)</i>

	doleo, dolere, dolui, doliturus	bedroefd zijn, treuren, verdriet hebben
	dolendo	<i>gerundium of gerundivum?</i>
118	iamdudum	<i>hier: = iam: direct,</i> onmiddellijk
	pecco, peccare	verkeerd handelen, fouten maken, zondigen
	fatum, i n	ondergang, dood (<i>vaak mv.</i>)
	peto, petere, petivi, petitum	wensen, verlangen

Vs. 191-206: bezorgdheid van Hero

191	obverto, vertere, verti, versum	<i>pass.:</i> zich wenden naar (<i>m. ad</i>)
	caeruleus, a, um	blauw, blauwachtig; donkerblauw, groenblauw
192	hebeo, hebere	traag, mat zijn
	pavidus, a, um	bevend, bang
	nescio qui	de een of andere
193	confundo, fundere, fudi, fustum	in de war brengen
	hesternus, a, um	van gisteren
194	illa	<i>verwijst naar?</i>
	pio, piare	(door een offer) kalmeren, verzoenen
195	namque <i>cj.</i>	(<i>versterkt nam</i>) want, namelijk
	aurora, ae <i>f</i>	morgenrood, dageraad
	sub + <i>abl.</i>	(<i>van tijd</i>) tegen, rond, bij
	dormito, dormitare	slaperig zijn, indutten
	lucerna	(olie)lamp
196	<i>Lees: quo tempore somnia vera cerni solent</i>	
	somnium, i n	droom, droombeeld
197	stamen, inis <i>n</i>	draad
	digitus, i <i>m</i>	vinger
	cecidere	= <i>ceciderunt</i>
	sopor, oris <i>m</i>	slaap
	remissus, a, um	ontspannen, slap, los
	remissis	<i>congrueert met?</i>
198	collum, i n	hals, nek
	pulvinus, i <i>m</i>	kussen
	ferenda	<i>welk gebruik van het</i> <i>gerundivum?</i>
	do, dare, dedi, datum	(over)geven, opdragen,

199	hic (<i>adv.</i>) ventosus, a, um delphin, inis <i>m</i> delphina nato, natare	(over)laten (<i>van tijd</i>) nu, hierop winderig, stormachtig dolfijn = <i>griekse acc. (ev)</i> zwemmen
200	(sibi) videri dubius, a, um dubia	(van zichzelf) geloven, denken, zich verbeelden, menen twijfelachtig, onzeker <i>congrueert met?</i>
201	fluctus, us <i>m</i> illido, lidere, lisi, lisum bibulus	golf, vloed slaan, stoten tegen (+ <i>abl.</i>) dorstig; vocht opnemend
203	rideo, ridere, risi, risum	lachen om (<i>m. acc.</i>)
204	tranquillus, a, um nec..nisi	rustig, stil; <i>ihb</i> windstil en..alleen
205	parco, parcere, peperc dilectus, a, um	sparen, ontzien (<i>m. dat.</i>) lief, dierbaar, geliefd
206	sospes, <i>gen.</i> itis	behouden, ongedeerd, veilig

Vs. 191-206: bezorgdheid van Hero - werkvertaling

- 191 Maar voor mij, zovaak als ik me wend naar de groenblauwe golven,
is mijn bevend hart door de een of andere koude mat,
en niet minder word ik in de war gebracht door een beeld van gisterennacht,
hoewel dat door mijn offers is verzoend.
- 195 Want tegen de dageraad, toen de olielamp al indutte,
op welk tijdstip/ het tijdstip waarop gewoonlijk ware droombeelden gezien worden,
vielen de draden uit mijn door de slaap slappe vingers,
en heb ik het dragen van mijn nek aan het kussen overgelaten.
- 200 Hierop verbeelde ik me, met niet twijfelachtige betrouwbaarheid/geloofwaardigheid, een dolfijn te zien
zwemmen door de stormachtige golven,
en nadat een golf deze tegen het dorstige strand had gestoot (op.. had geworpen),
verliet tegelijkertijd de golf en het leven de ongelukkige.
Wat het ook is, ik ben (er) bang (voor); en lach jij niet om mijn droombeelden,
maar vertrouw je armen alleen toe aan een rustige (windstille) zee!
- 205 Als je jezelf niet ontziet, ontzie dan je geliefde meisje,

ik die nooit/ alleen veilig zal zijn, behalve wanneer/ als jij veilig bent.

Vs. 207-210: slot

207	frango, frangere, fregi, fractum	<i>hier: verzwakken, pass.: minder worden, afnemen</i>
	vicinus, a, um	<i>(v. tijd) op handen zijnd</i>
208	findo, findere, fidi, fissum	<i>doorklieven, stromen door</i>
209	nanti	<i>= natanti</i>
	fretum, i n	<i>zee, golven</i>
	pervius, a, um	<i>begaanbaar, toegankelijk</i>
210	littera, ae f	<i>brief</i>
	lenio, lenire, lenivi, lenitum	<i>verzachten</i>
	invisus, a, um	<i>gehaat</i>

Vs. 1-4: opening

- 1 pronomen relativum
- 2 coni.; ut: 1. opdat, om te 2. zodat
- 3 *longa* krijgt veel nadruk door plaatsing aan het begin van de zin
nom.

Passage I - vs. 69-82

- 69 ego
- 70 vocativus
- 71 gesubstantiveerd
- 73 nocte (vs 72)
- 74 via
nom.
- 75 gen.
- 76 copia
- 78 tempore
hyperbaton
- 80 dat.
tibi
- 81 acp

Passage II - vs. 83 - 94

- 83 perf.
metafoor (pars pro toto)
- 88 mihi
virtus
naamwoordelijk deel van het gezegde: gerundivum van
verplichting
dat.
door mij (dat. auctoris)
- 91 hoc: metuentior; quod: temerarius

Passage III - vs. 95-106

95	erret (vs 96); sim, superent (vs 97); videar (vs 98)
97	de situatie van de scheiding abl. (comparationis) verbinden met minor
99	abl.
104	gen. amoris
106	fata culpa abl. (comparationis)

Passage IV - vs. 107-118

107	gen. doloris
108	nom.
117	gerundium

Vs. 191-206: bezorgdheid van Hero

194	imagine (vs 193)
197	digitis
198	dominant
200	fide